Valtakunnallinen työpajayhdistys ry **HE 29/2019 vp**

Herttaliisa Tuure, toiminnanjohtaja
Reetta Pietikäinen, asiantuntija
tyopajayhdistys@tpy.fi

Lausunto eduskunnan sivistysvaliokunnalle:
Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2020 (HE 29/2019 vp)

Valtakunnallinen työpajayhdistys ry (TPY) kiittää sivistysvaliokuntaa mahdollisuudesta antaa lausunto valtion talousarvioesityksestä. Yhdistys käsittelee lausunnossaan pyynnön mukaisesti sekä yleisesti talousarvioesitystä (PL 29) että teeman *Perustaitojen varmistaminen jokaiselle peruskoulun jättävälle nuorelle* kannalta. Yhdistys tarkastelee esitystä erityisesti työpajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön rahoituksen näkökulmista sekä toimialojen koulutusjärjestelmää ja nuorten kouluttautumista tukevista rooleista käsin.

Yhdistyksen keskeiset huomiot lausunnossa ovat:

- Työpajatoiminnan valtionavustuksella on välitön korotustarve, joka perustuu työpajaorganisaatioiden määrän kasvuun. Vuodelle 2020 työpajatoiminnan tukemiseen tulee esityksen mukaisesti varata 16,3 miljoonaa euroa.
- Etsivän nuorisotyön osalta rahoituksen läpinäkyvyyden lisäämiseksi momenttikohtiin sisältyvät eri toiminnot ja niihin kohdennettu rahoitus tulee olla eriteltynä selvemmin. Etsivälle nuorisotyölle kohdennetun rahoituksen selvittäminen ei nyt ole mahdollista, sillä esityksessä ei ole eritelty EU:n Nuorisotakuun toteuttamisesta aiheutuvien menojen ja avustusten maksamiseen kohdennettua resurssia.
- Etsivän nuorisotyön valtakunnallisen digitaalisen järjestelmän kehittäminen on tarkoituksenmukaista. Järjestelmän kehittämiseen ehdotetusta 1,2 miljoonasta eurosta osa tulee suunnata digitaalisen etsivän nuorisotyön työmuodon kehittämiseen.
- Perusopetuksen oppilaanohjauksen resursseja tulee vahvistaa.
- Perusopetuksen yksilökohtaisen oppilashuollon resursseja tulee lisätä.
- Työpajojen tarjoamia yksilöllisiä tukipalveluja tulee hyödyntää nykyistä laajemmin perusopetuksen loppuvaiheessa ja siirryttäessä toiselle asteelle.
- Oppivelvollisuutta laajennettaessa on tärkeää turvata riittävät ja laadukkaat tukipalvelut niille nuorille, jotka tarvitsevat yksilöllistä ja erityistä tukea ja ohjausta.
- Työpajatoiminnassa kertyneen osaamisen tunnistaminen ja sen tunnustamisen tukeminen sekä työpajojen ja koulutuksen järjestäjien välisen yhteistyön vahvistaminen tarvitsevat pitkäjänteisiä valtakunnallisia kehittämisresursseja.

Työpajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön rahoitus

Työpajatoiminnan rahoitus

Esityksen yleisperusteluissa todetaan, että nuorten työpajatoiminnan tukemiseen ehdotetaan 2 miljoonan euron lisäystä. Esityksen selvitysosassa on kirjattuna, että työpajatoiminnan tukemiseen osoitetaan 16 300 000 euroa.

Yhdistys pitää työpajatoiminnan resursoinnin lisäystä tarkoituksenmukaisena, sillä valtionavustusta saavien nuorten työpajatoimintaa toteuttavien organisaatioiden määrä on lisääntynyt merkittävästi, mutta työpajatoiminnan valtionavustus ei ole vastaavasti kasvanut. Työpajatoiminnan valtionrahoitus (29.91.51) on vuodesta 2013 ollut n. 13 M€–13,9 M€ luokkaa. Vuosien 2013 ja 2019 välillä avustettavien nuorten työpajaorganisaatioiden määrä on noussut n. 15 %. Organisaatiokohtaisen rahoituksen suhteellisen osuuden pieneneminen on aiheuttanut haasteita työpajatoimijoiden rahoitukselle.

Valtionavustuksen välitön korotustarve, joka pitäisi organisaatiokohtaisen rahoituksen kohtuullisella tasolla, **on vähintään 2 miljoonaa euroa. Vuodelle 2020 työpajatoiminnan tukemiseen tulee varata esityksen selvitysosan mukaisesti 16,3 miljoonaa euroa.**

Valtionavustuksen osuus työpajatoiminnan kokonaisrahoituksesta on noin 9–12 prosenttia. Yksittäisen työpajatoimijan rahoituksessa valtionavustuksella on usein merkittävä rooli – erityisesti mitä pienemmästä toimijasta on kyse. Työpajatoiminnan rahoitus on monikanavaista, ja kokonaisrahoitus muodostuu erilaisesta julkisesta avustusmuotoisesta rahoituksesta, valmennuspalveluiden myynnistä sekä yksityisestä rahoituksesta. Työpajatoiminnan rahoitukseen käytettiin vuonna 2018 yhteensä n. 106 miljoonaa euroa.

Etsivän nuorisotyön rahoitus

Esityksen mukaan etsivän nuorisotyön tukemiseen sekä EU:n Nuorisotakuun toteuttamisesta aiheutuvien menojen ja avustusten maksamiseen osoitetaan 5 223 000 euroa momentilta 29.91.51. Etsivän nuorisotyön tukemiseen osoitetaan lisäksi 7 127 000 euroa momentilta 29.91.50.

Yhdistys toteaa, että esitetyn budjetin valossa etsivälle nuorisotyölle tosiasiallisesti kohdennetun rahoituksen seuraaminen on hankalaa, ellei mahdotonta, kun etsivän nuorisotyön momenttikohtien kirjauksiin on yhdistetty myös muita toimintoja. Momentilla 29.91.50 etsivän nuorisotyön rinnalla on *muu sosiaalinen vahvistaminen* ja momentilla 29.91.51 kirjaus *EU:n Nuorisotakuun toteuttamisesta aiheutuvien menojen ja avustusten maksamisesta*. Voidaan nähdä, että muuhun sosiaaliseen vahvistamiseen on varattu 1 M€, mutta EU:n Nuorisotakuun toteuttamisesta aiheutuviin menoihin ja avustuksiin varattuja resursseja ei ole eritelty. Näin ollen tosiasiallisesti etsivään nuorisotyöhön käytettävä rahoitus jää epäselväksi. Yhdistys katsoo, että **rahoituksen läpinäkyvyyden lisäämiseksi momenttikohtiin sisältyvät eri toiminnot ja niihin kohdennettu rahoitus tulee olla eriteltynä selvemmin.**

Esityksessä todetaan, että kertaluonteisena lisäpanostuksena ehdotetaan 1,2 miljoonaa euroa valtakunnallisen digitaalisen järjestelmän kehittämiseen etsivän nuorisotyön toimintaan. Järjestelmän on tarkoitus helpottaa yhteys- ja yksilöintitietojen siirtämistä etsivälle nuorisotyölle. Yhdistyksen mielestä **digitaalisen järjestelmän kehittäminen on tarkoituksenmukaista**. Kehittämistyössä tulee kuitenkin hyödyntää jo käytössä olevia järjestelmiä ja kehittää niitä mahdollisuuksien mukaan edelleen. Yhdistys korostaa, että etsivässä nuorisotyössä tarvitaan olennaisesti myös **digitaalisen etsivän nuorisotyön työmuodon kehittämistä**, ja osa järjestelmään varatuista resursseista, tulisi käyttää tähän kehittämistyöhön.

Perustaitojen varmistaminen jokaiselle peruskoulun jättävälle nuorelle

Oppilaanohjaus ja oppilashuolto

Työpajakentältä ja etsivästä nuorisotyöstä saatujen näkemysten mukaan toisen asteen opiskelujen keskeytymisen taustalla eräänä keskeisenä syynä vaikuttaa peruskoulun puutteellinen opinto-ohjaus. **Perusopetuksen oppilaanohjauksen resursseja tulee selkeästi vahvistaa.** Opintojen keskeyttämisen syyt liittyvät työpajatoimijoiden ja etsivien nuorisotyöntekijöiden mukaan usein myös puutteisiin elämänhallinnassa, ja taustalla vaikuttavat perusopetuksen riittämättömät resurssit yksilökohtaisten tukipalvelujen, oppilashuollon, kuraattorin ja psykologin palvelujen tarjoamisessa. **Perusopetuksen yksilökohtaisen oppilashuollon**

resursseja tulee lisätä, jotta nuoria voidaan tukea riittävän varhaisessa vaiheessa ja siten vahvistaa heidän jatko-opintokelpoisuuttaan. Työpajakenttä ja etsivän nuorisotyön toimijat viestivät vahvasti, että kyse on pitkälti myös puutteellisista nuorille räätälöidyistä mielenterveyspalveluista. Nuorten kanssa toimivat tahot tarvitsevat vahvat resurssit monialaiseen yhteistyöhön ja nuorten muissa palveluissa asioimisen tukemiseen.

Työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö vahvistavat osaltaan jatko-opintovalmiutta ja koulukuntoisuutta, tukevat toisen asteen koulutukseen kiinnittymistä ja sen läpäisyä sekä ehkäisevät koulupudokkuutta ja syrjäytymistä. **Työpajojen tarjoamia yksilöllisiä tukipalveluja tulee hyödyntää nykyistä laajemmin myös perusopetuksen loppuvaiheessa ja siirryttäessä toiselle asteelle.** Etsivällä nuorisotyöllä on keskeinen rooli koulutuksen eri nivelvaiheiden tukemisessa.

Oppivelvollisuuden laajentaminen sekä työpajatoiminta tukipalveluna ja oppimisympäristönä

Oppivelvollisuusikää ollaan laajentamassa 18 ikävuoteen. Yhdistys pitää tätä sinänsä tarkoituksenmukaisena, mutta huomauttaa, ettei oppivelvollisuuden laajentaminen yksinään ole riittävä ratkaisu syrjäytymisen ehkäisyyn tai nuorisotyöttömyyden vähentämiseen. Koko ikäluokkaa koskevan oppivelvollisuuden lisäksi on tarjottava yksilöllisiä tukipalveluita niille nuorille, jotka tarvitsevat vahvempaa tukea ja ohjausta tai ovat syrjäytymisvaarassa. Olennaista on, että yksilöllisiin tarpeisiin vastataan riittävän ajoissa: ulkopuolisuuden taustalla on syitä, jotka tulee selvittää ja joissa tarvitaan tukea. Ilman tukipalveluita riskinä on, että nuorten ongelmat vain siirtyvät ja mahdollisesti pahenevat. Yhdistys korostaa, että **oppivelvollisuutta laajennettaessa on tärkeää turvata riittävät ja laadukkaat tukipalvelut niille nuorille, jotka tarvitsevat yksilöllistä ja erityistä tukea ja ohjausta.**

Hallitusohjelman mukaisesti työpajat voivat toimia myös oppivelvollisuuden laajentamisessa tukimuotona, joka voidaan sisällyttää toisen asteen tutkintoihin. **Työpajat voivat tarjota koulutusjärjestelmälle tukeaan aiempaa laajemmin: toimia yksilöllistä tukea tarjoavana tukipalveluna ja osaamista kerryttävänä oppimisympäristönä** sekä tätä kautta asemoitua lähemmäs erityisesti ammatillisen koulutuksen kenttää. Työpajatoimintaa ei kuitenkaan tule liittää osaksi toisen asteen koulutusta, vaan säilyttää sen monialainen ja joustava luonne osana nuoriso-, koulutus-, työvoima- ja sosiaalipolitiikkaa.

Työpajatoiminta kerryttää niin ammatillisia taitoja kuin yleisiä työelämävalmiuksia, ja hankittu osaaminen voidaan tehdä näkyväksi ja tunnistaa. Omien vahvuuksien löytäminen ja osaamisen todentaminen voimauttaa, motivoi oppimaan lisää ja innostaa etenemään koulutuspolulla. Jatkossa **työpajoja tulee hyödyntää nykyistä monipuolisemmin osaamisen hankkimisen oppimisympäristöinä ja yksilöllistä tukea tarjoavina tukipalveluina. Työpajatoiminnassa kertyneen osaamisen tunnistaminen ja sen tunnustamisen tukeminen sekä työpajojen ja koulutuksenjärjestäjien välisen yhteistyön vahvistaminen tarvitsevat pitkäjänteisiä valtakunnallisia kehittämisresursseja.** Kyse on työpajatoiminnan opinnollistamisesta ja koulutusjärjestelmän kanssa toteutettavan yhteistyön kehittämisestä.

Työpajoilla on osaamista tukea etenkin haasteellisimmassa tilanteessa olevia. Yhteistyön potentiaalia ei kuitenkaan ole vielä täysimääräisesti hyödynnetty. Yksilölliset koulutuspolut tarvitsevat joustavoittamista sekä sääntelyn ja eri hallinnonalojen sisäisten ohjeistusten yhteensovittamista.

Helsingissä 14.10.2019
Herttaliisa Tuure
Valtakunnallinen työpajayhdistys ry